

OHJE OMAISHOIDON TUESTA 1.1.2022 alkaen

Yleistä omaishoidon tuesta (Omaishoitolaki 937/2005)

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoitotosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja kaupungin välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä.

Omaishoitajalla tarkoitetaan hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt omaishoitotosopimuksen.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. (Omaishoitolaki 2 §, 3a§ 1-2mom)

Omaishoidontuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen. (Omaishoitolaki 1§)

Omaishoidontuen myöntämisedellytykset

Kunta voi myöntää omaishoidontukea jos:

1. henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
  2. hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
  3. hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
  4. omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
  5. hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
  6. tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista
- (Omaishoitolaki 3 §)

Omaishoidon tuen hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti. Hakemuslomakkeita saa osoitteesta www.uusikaupunki.fi, Passarista tai ikäihmisten palveluiden ja vammaispalvelun toimistoista. Omaishoidon tukea voi hakea hoidettavalle, jonka kotikuntalain mukainen kotipaikka on Uusikaupunki. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan Suostumus-lomake sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen saamiseen.

Omaishoidon tuen hakemukset käsitellään moniammatillisesti, jotta yhdenvertaisuus toteutuu. Omaishoidon tukea hakeneen asiakkaan luokse tehdään kotikäynti, jolloin arvioidaan hoidettavan tuen ja hoidon tarve ja muut hoitoon liittyvät asiat sekä omaishoitajan soveltuvuus tehtävään.

Toimintakyvyn arvioinnissa käytetään apuna toimintakykymittareita RAI Screener, RAI HC, MMSE, SPPB, ASTA, Cerad ja Specs.

Omaishoidon tuesta tehdään aina kirjallinen päätös hakijalle.
Viranhaltijapäätöksen yli 65-vuotiaiden osalta tekee vanhustyön omaishoidon koordinaattori ja alle 65-vuotiaiden osalta vammaispalvelun vammaispalveluohjaaja.

Tuki voidaan myöntää alkamaan aikaisintaan hakukuukauden 1.päivästä alkaen, tukea ei myönnetä hakemusta edeltävältä ajalta.

Omaishoitosopimus (omaishoitolaki 8 §)

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kaupungin välillä sopimus, jonka liitteenä on oltava asiakassuunnitelma / palvelusuunnitelma.

Sopimuksen tulee sisältää

1. hoitopalkkion määrä ja maksutapa
2. oikeudesta lain mukaisesta vapaasta
3. lain mukaisen vapaan järjestämisestä
4. määräaikaisen sopimuksen kestosta
5. hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyksestä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisistä syistä

Sopimus on toimeksiantosopimus, jolloin hoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa kuntaan.

Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003).

Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan on otettava tapaturmavakuutuslain (608/1948) 57 § 1 momentin mukainen vakuutus hoitajalle.

Sopimus laaditaan pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevaksi. Erityisestä syystä sopimus voi olla määräaikainen.

Asiakassuunnitelma / Palvelusuunnitelma (omaishoitolaki 7 §)

Omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa asiakassuunnitelma / palvelusuunnitelma.

Suunnitelmaan tulee kirjata

1. omaishoitajan antama hoidon määrä ja sisältö
2. muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
3. omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö
4. miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana

Suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa palveluntarpeen muuttuessa.

Omaishoitajaa koskevat vaatimukset

Hoitajan tulee olla hoidettavan omainen tai muu hoidettavan läheinen henkilö, jonka terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hoitajaksi soveltuu henkilö, jonka hoidettava on hoitajakseen hyväksynyt ja joka oman ikänsä, kuntonsa ja elämäntilanteensa puolesta soveltuu tähän tehtävään. Hoitajan on kyettävä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Hoitajan toimintakykyä arvioitaessa kiinnitetään huomiota muun muassa hoitajan omiin sairauksiin, muistiin, liikuntakykyyn ja elämäntapoihin.

Hoitajan soveltuvuudesta hoitotyöhön voidaan pyytää tarvittaessa suostumus terveystietojen tarkistamiseen potilastietojärjestelmästä tai sosiaali- tai terveydenhuollon asiantuntijan lausunto. Tarvittaessa hoitajalle voidaan tehdä myös RAI-toimintakykytesti, MMSE-muistitesti ja AUDIT-kysely alkoholin käytöstä.

I ja II ryhmissä hoitajan tulee asua samassa osoitteessa, mutta III ryhmässä hänen ei tarvitse asua samassa osoitteessa, mutta kuitenkin kohtuullisen matkan päässä.

Omaishoitajalle järjestettävä vapaa (omaishoitolaki 4 §)

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Oikeus koskee kaikkia omaishoidonsopimuksen tehneitä omaishoitajia, riippumatta kaupungin omaishoitoa tukevan palvelun määrästä. Vapaan kertyminen edellyttää, että omaishoitajalle maksetaan palkkiota kyseiseltä kuukaudelta.

Omaishoitajalla on lakisääteinen oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin (ryhmä I ja II).

Omaishoitosopimusta tehtäessä tai sitä myöhemmin tarkistettaessa arvioidaan samalla, onko omaishoitaja annetun hoidon ja huolenpidon sitovuuden perusteella oikeutettu kahden vai kolmen vuorokauden vapaaseen kalenterikuukautta kohti.

Kaupungin on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksen mukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Vapaan pitäminen ei vähennä palkkion määrää. Vapaapäiväjärjestelyissä käytetään kaupungin palvelujärjestelmän suomia mahdollisuuksia.

Kunta voi järjestää omaishoidon vapaan sovitusti kaupungin osoittamassa yksikössä, perhehoitona tai sijaishoitona, mikäli omaishoitaja siihen suostuu ja järjestely on arvioitu omaishoidettavan edun mukaiseksi. Sijaishoitajan tulee olla täysi-ikäinen sekä hänen terveytensä ja toimintakykynsä tulee vastata omaishoidon asettamia vaatimuksia. Sijaishoitajan kanssa laaditaan toimeksiantosopimus, jossa sovitaan hoitopalkkion määrästä, maksutavasta ja kustannusten korvaamisesta sekä sopimuksen voimassaolosta.

Omaishoitajan oikeus vapaaseen kirjataan omaishoidontuesta laadittavaan sopimukseen.

Omaishoitaja voi pitää lakisääteiset vapaavuorokautensa erissä (korkeintaan kolme 8 tunnin erää)

säännöllisesti kuukausittain tai säästää ne ja pitää pidemmän ajan vapaata yhtäjaksoisesti. Vapaita ei kuitenkaan voi pitää etukäteen. Edellisen vuoden lomat on pidettävä seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Pitämättömiä lomia ei korvata.

Asiakasmaksulain 6 b §:n mukaisesti omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta järjestettävästä palvelusta voidaan hoidettavalta periä korkeintaan 11,60 €/vrk. Erissä pidettävästä lakisääteisestä vapaavuorokaudesta maksu peritään täysistä vuorokausista. Alle 16-vuotiaalta hoidettavalta maksua ei peritä.

Muista palveluista kuin omaishoitajan lakisääteisestä vapaista peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain, asetuksen tai sosiaalilautakunnan vahvistamien ohjeiden mukaisesti maksut.

Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen (omaishoitolaki 9 §)

Jollei sopimuksessa ole muuta sovittu, kaupunki voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua.

Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksesta johtuen käy tarpeettomaksi; hoidettava sijoittuu pysyvästi tehostettuun asumispalveluun, laitoshiitoon tai hänen kotiutumisensa sairaalasta, hoito-osastolta tai lyhytaikaishoitoon tarkoitetulta paikalta ei ole todennäköistä.

Omaishoidon tuen maksaminen

Hoitopalkkioiden määriä tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijäin eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella, joka vahvistetaan vuosittain.

Omaishoidon tuki on verotettavaa tuloa. Omaishoidon tuki maksetaan seuraavan kuun 15. päivä. Mikäli maksupäivä osuu viikonloppuun tai arkipyhään, maksetaan palkkio edeltävänä arkipäivänä.

Jos omaishoito keskeytyy äkillisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, keskeytyy hoitopalkkion maksaminen kuukauden kuluttua. Mikäli keskeytyminen johtuu hoitajasta tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, hoitopalkkion maksu keskeytyy välittömästi.

Omaishoitajan ja omaishoidettavan yhteisen ulkomaille tapahtuvan matkan osalta hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kahden viikon jälkeen. Hoitopalkkion maksaminen jatkuu, kun omaishoitaja ilmoittaa ulkomaan matkan päättyneen. Omaishoitajan pitää ilmoittaa ulkomaan matkasta etukäteen omaishoitotoimistoon. Ulkomaan matkan aikana omaishoitaja on työtapaturvavakuutuksen piirissä, kun hän hoitaa omaishoidettavan työtään ja on oikeutettu omaishoidon palkkioon.

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan, kun hoidon tarve muuttuu tilapäisesti, pysyvästi tai se lakkaa kokonaan tai jos hoidettava muuttaa pois paikkakunnalta. Perusteettomasti maksetut palkkiot peritään takaisin. Omaishoitaja palauttaa kuukausittain seurantalomakkeen poissaolojen seurantaan varten. Palkkion maksu voidaan keskeyttää, jos seurantalomake jää palauttamatta.

Omaishoitajan ja omaishoidettavan saamat muut palvelut ja niiden vaikutus omaishoidon tukeen

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten (Omaishoitolaki 3a§ 1mom). Valmennusta järjestetään omaishoitajuuden alussa, ikäihmistien palveluissa lisäksi 3-6 kk kuluttua omaishoidon aloituksesta. Lisäksi omaishoidosta järjestetään yleisiä infotilaisuuksia.

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia (Omaishoitolaki 3a§ 2mom). Seniorineuvola Kompassissa järjestetään terveystarkastus kaikille 70 -vuotiaille. Lisäksi yli 75-vuotiaille järjestetään terveystarkastus joka toinen vuosi.

Jos hoidettava on säännöllisessä omaishoitoa tukevassa palvelussa, hoitopalkkiota vähennetään erillisen taulukon mukaisesti.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä laissa (Omaishoitolaki 4 § 1 mom) edellytetään tai hoitajan esittämän erityisen syyn perusteella (omaishoitolaki 5 §).

Hoidettava voi viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- ja terveystarkastuksia taikka saada kuntoutusta tai opetusta ilman, että se vaikuttaa omaishoidontukeen (Omaishoitolaki 4§). Oikeuskäytännössä vähäisenä keskeytyksenä on katsottu olevan enintään 5-7 tuntia/arkipäivä.

Omaishoitoon sisältyy selvä hoivan ja hoidon elementti, joka ei kuulu avustajajärjestelmään. Henkilökohtainen avustaja on vaikeavammaiselle henkilölle itsenäisen ja omista valinnoista lähtevän toiminnan mahdollistaja. Omaishoidontuen saaminen ei estä henkilökohtaisen avustajan määräämistä esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa henkilökohtaista avustajaa haetaan kodin ulkopuolisiin toimintoihin tai muihin sellaisiin toimintoihin, joita myönnetty omaishoidontuki ei kata tai ei ole tarkoitukseen riittävää. Henkilökohtaista apua voidaan myöntää 30 tuntia/ kuukaudessa kodin ulkopuoliseen toimintaan tai kotihoitoa 1 käynti/päivä ilman, että se vaikuttaa omaishoidontukeen.

Asiakkaalle pitää selvittää erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. (asiakaslaki 5 §)

Omaishoidon hoitopalkkioiden kriteerit ja maksuluokat 1.1.2022 alkaen

Omaishoito on aina päivittäiseen henkilökohtaiseen hoitoon ja huolenpitoon annettavaa apua, ei ainoastaan kodin ulkopuolista asiointia ja taloustöitä.

RAI Screener, RAI HC tai SPECS-arviointi sekä muisti- ja muut testit ovat palvelutarpeen ja toimintakyvyn arvioinnin välineitä. Tuen tarve arvioidaan aina yksilöllisesti. Hoitopalkkio maksetaan porrastetusti hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella suhteutettuna kunnan järjestämään omaishoitoa tukevien palvelujen määrään.

I RYHMÄ 1341,32 €/kk

Hoitopalkkio voidaan maksaa henkilöstä, joka tarvitsee jatkuvaa ympärivuorokautista apua päivittäisissä toiminnoissa sekä hyvin paljon hoivaa ja huolenpitoa. Ympärivuorokautinen avuntarve tulee olla jatkuvaa. Ilman omaishoitajan panosta hoidettava tarvitsisi runsaasti muita palveluita kaikkina vuorokauden aikoina tai ympärivuorokautista hoitoa laitos-/palveluasumisessa. Kun hoidettava on lapsi tai nuori, huomioidaan ikätasoa vastaava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Hoitajan päätehtävä on asiakkaan hoidosta huolehtiminen.

Hoitopalkkio voidaan maksaa myös hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen ajalle edellyttäen, että omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai täysiaikaista opiskelua. Lyhytaikaisuus tarkoittaa lain mukaisesti enintään kuutta kuukautta. Siirtymävaihe voi olla esim. saattohoito. Edellytyksenä hoitopalkkion maksamiselle on, ettei hoitajalla ole kyseisellä ajalla merkittäviä tuloja eikä oikeutta sairausvakuutuslain 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan tai vuorotteluvapaalain 13§:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen.

II RYHMÄ 705,96 €/kk

Hoitopalkkio voidaan maksaa henkilöstä, joka tarvitsee jatkuvaa apua päivittäisissä toiminnoissa ja paljon hoivaa ja huolenpitoa, mutta tulee toimeen lyhyen aikaa yksin, mutta ei yöaikaa. Kun hoidettava on lapsi tai nuori, huomioidaan ikätasoa vastaava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve.

III RYHMÄ 423,61 €/kk

Hoitopalkkio voidaan maksaa henkilöstä, joka tarvitsee paljon hoivaa ja huolenpitoa ja päivittäin säännöllistä apua henkilökohtaisissa toiminnoissa vähintään kaksi kertaa päivässä, mutta voidaan jättää yöajaksi yksin. Kun hoidettava on lapsi tai nuori, huomioidaan ikätasoa vastaava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve.

Sijaishoidon hoitopalkkiot 1.1.2022

SIJAISHOITO (1. ja 2. maksuluokassa)

Hoitopalkkio:

69,74 euroa/vrk

34,87 euroa/osavrk

SIJAISHOITO (3. maksuluokassa)

Hoitopalkkio:

58,15 euroa/vrk

29,07 euroa/osavrk

Osavuorokaudella tarkoitetaan alle 12 tuntia.

Sijaishoitajalle ei makseta erillisiä kulukorvauksia.